

DONATELLA BREMER

Dipartimento di Filologia, Letteratura e Linguistica

Mokslinių tyrimų kryptys: viduramžių mistikos kalba,
moterų literatūra, literatūrinė anomastika.

DOI: <https://doi.org/10.35321/all81-12>

Volker Kohlheim

DER NAME IN DER LITERATUR

Unter Mitarbeit von Rosa Kohlheim. Heidelberg:

Universitätsverlag Winter („Beiträge zur neueren

Literaturgeschichte“, 393), 2019, pp. 372.

“Rivista Italiana di Onomastica” (= RION) von Enzo Caffarelli,
der Band XXV (2019), 2 RION, XXV (2019), 2, pp. 788–793.

Iš italų kalbos vertė Ieva Kirilauskaitė

Donatella Bremer è stata professore associato di Lingua tedesca presso il Dipartimento di Filologia, Letteratura e Linguistica dell'Università di Pisa. È socio co-fondatore dell'associazione Onomastica & Letteratura e co-direttore della rivista «il Nome nel testo» e della collana di studi onomastici *Nominatio*. Ha fatto parte del Consiglio Direttivo dell'*International Council of Onomastic Sciences* e attualmente è membro del Gruppo terminologico di *ICOS*.

ORIGINALO CITATOS

Vorwort.

1. Personennamen: Die literarische Figur und ihr Name (Einführung. Die »Poesiehaftigkeit« des literarischen Namens. Der Eigenname in der wirklichen Welt. Der Eigenname im System des literarischen Kunstwerks. Der Eigenname im Kontext der ästhetischen Grundeinstellung. Die Konstituierungsfunktion des literarischen Namens. Die produktionsästhetische Perspektive. Umkehrung der Pyramide. Sekundäre Funktionen des literarischen Namens. Die rezeptionsästhetische Perspektive: Der literarische Name zwischen Ambivalenz, Ambiguität und Ironie. Über Titel).

Exkurs 1: Der Eigenname bei Jean Paul: seine Funktion, seine Problematik (Jean Paul und die Namen. *Attila Schmelzle*: Der gebrochene Name. *Quintus Fixlein*: Der Name als Movens der Handlung. *Siebenkäs*: Die »Ordnung der Namen«. *Nikolaus Marggraf* oder das Verhängnis des Namens. Jean Paul und das Paradox des literarischen Namens). *Exkurs 2:* Unsichere Namengebung: Goethes Roman *Die Wahlverwandtschaften* (Einführung: Erste Sätze. Poetische Setzung oder Laborversuch? *Eduard* syntagmatisch und paradigmatisch. »Dilettantischer« Namentausch. Sprachskepsis und Figurenkonstitution: Goethes fragwürdige Benennung). *Exkurs 3:* Mehrdeutige Namen in Wilhelm Raabes Roman *Unruhige Gäste* (Raabes ungewöhnlichstes Werk und seine Namen. *Phöbe Hahnemeyer* zwischen Neuem Testament und griechischem Götterhimmel. »Weltmann« *Veit Frhr. von Bielow-Altrippen* –»doomed from the outset«, *Prudens Hahnemeyer*, Pastor wider Willen. *Volkmar Fuchs*, der Ausgestoßene. *Valerie*, die nicht immer Mutige. Schluss: »Unruhige Gäste«). *Exkurs 4:* Der literarische Name zur Jahrtausendwende: Die Personennamen in Andreas Maiers Roman *Wäldchestag* (Eine Literatur ohne Namen? Veröffentlicht im Jahr 2000: Andreas Maiers Roman *Wäldchestag*. Die Namen in *Wäldchestag*: Etwas Statistik. *Sebastian Adomeit*, der Sohn Adams. *Jeanette Adomeit*, eine *Jeanne d'Arc*? *Anton Wiesner* oder Die Sehnsucht nach Freiheit. Die übrigen jungen Leute. Resümee und Aublick: Der literarische Name im 21. Jahrhundert). *Exkurs 5:* Anredeformen in Th. Fontanes Roman *Frau Jenny Treibel* (Einleitung: Anredeformen im historischen Wandel. Der Gebrauch des Familiennamens unter Freunden. Der Namensgebrauch in der Ehe). *Exkurs 6:* Der literarische Name im (Musik-)Theater: Richard Wagner als Beispiel (Einführung: Namensnennung im erzählenden Text und im Drama. Techniken der Namensnennung bei Richard Wagner. Die onymische Ausdrucks- und Appellfunktion. Namensspiele. Namenvariationen. Namenkreationen. Die Angemessenheit der Namen. Name und Sein. Schluss.

2. Ortsnamen in der Literatur: Die Namen größerer Orte: Die Rolle von Ortsnamen in der Literatur. Die Literarische Onomastik und ihre Toponyme. Die Konstituierung des fiktionalen Raums. Das Problem der proprialen Referenz aus kognitivistischer Sicht. Weitere Funktionen literarischer Toponyme: Semantik, Klangsymbolik und Klassifizierung. Beunruhigung und Besänftigung. »Raumzeit«. *Pagan*, *Mandalay* und *Burma*). *Exkurs 1:* Die Konstituierung von Raum durch Eigennamen in Jean Pauls Roman *Siebenkäs* (Einführung und Inhaltsskizze. Eine Opposition: *Augsburg* und *Kuhschnappel*. *Kuhschnappel*, das engstirnige. *Baireuth*, das weitherzige. *Vaduz*, das jenseitige. Individuelle Topografien. Reale und fiktionale Toponyme. Schluss: Raumgestaltung in Jean Pauls Roman *Siebenkäs*). *Exkurs 2:* Referenzialisierbare Toponyme in Jean Pauls Reiseerzählungen. Jean Pauls Reiseerzählungen. Von *Hof* nach *Baireuth*.

Lokalisierung und »Mapping«: Die Reise nach dem *Fichtelberg*. Toponyme als handlungsstrukturierendes Element.

3. Straßennamen und andere Urbanonyme in der Literatur: Einführung: Ein Straßename. Eine Differenzierung: Reale und fiktive Urbanonyme. Urbanonyme als mentale Konzepte. Zwiegepaltene Welt: Die Straße und das Fantastische. Die Gasse als Mikrokosmos. Sag mir, wo du wohnst, und ich sag dir, wer du bist: Straßennamen als soziale Marker. *Berlin – Dublin – Paris*: Das Verschwinden des Referenten in der Moderne. Raum wird Zeit. *Exkurs*: Die Nähe und die Ferne: Flur-, Straßen- und andere Ortsnamen in Andreas Maiers Roman *Wäldchestag* (*Wäldchestag* – ein Heimatroman? Namen schaffen den fiktionalen Raum. Nähe und Ferne).

4. Der fremde Name in der Literatur: Der fremde Name in der deutschsprachigen Literatur von Goethe bis Treichel (Einführung: Der fremde Name zwischen Abscheu und Faszination. Goethe: *Mignon*. E.T.A. Hoffmann: *Signor Formica*. Joseph von Eichendorff: *Das Marmorbild*. Hans-Ulrich Treichel: *Mein Sardinien*. Schluss. Fremdes wird vertraut: Die Funktion von toponymischen Vergleichen in der Reiseliteratur. Einführung Die Reisen der Herzogin Auguste von Sachsen-Coburg-Saalfeld. Die Reisetagebücher und Briefe über die Italienreisen 1821/22 und 1823/24. Die Funktion von toponymischen Vergleichen in den Reisetagebüchern und Briefen. Weitere Funktionen von Toponymen. Schluss.

5. Der psychologische Faktor: Warum *Isola Bella*? Unbewusste Gründe für Jean Pauls Namenwahl (Der literarische Name und die Psychoanalyse. Jean Pauls »Kardinalroman« *Titan* und sein Held *Albano*. *Isabella*, die falsche Mutter. *Is(ol)a-bella*: Der Name unter dem Text). *Gradiva*, die Geschichte einer onomastischen Obsession (Eine archäologische Publikation und ihre Folgen. Eine Erzählung und ihre Interpretation. Die Bedeutung des Namens. Nach Freud: Wege und Abwege der Interpretation. *Gradiva* rediviva. Schluss).

6. Der Name in der Übersetzung: *Don Quijote* im Wandel der Zeiten: Einführung: Namen und Übersetzung. *Don Quijote* und sein erster deutscher Übersetzer. Personennamen (und *Rocinante*). Toponyme. Schluss.

Literaturverzeichnis. Sach- und Begriffsindex.

Volkeris Kohlheimas, parašęs daugybę viduramžių epochos ir naujųjų laikų antroponimikos ir toponimikos darbų, plačiau visuomenei yra žinomas ir kaip dviejų didelės apimties vokiškų vardų ir pavardžių žodynų, sudarytų kartu su Rosa Kohlheim ir išleistų prestižinės „Duden“ leidyklos, autorius. Šie žodynai ir toliau yra tęsiami – nuolat atnaujinami, siekiant parodyti ryškius vokiškai kalbančiose tautose vykstančius demografinius, socialinius ir kultūrinius pokyčius.

Be to, mokslininkas daugiau nei dešimt metų dirba literatūrinės onomastikos srityje. Šios intensyvios V. Kohlheimo mokslinės veiklos rezultatai yra išdėstyti veikale *Der Name in der Literatur*, kuris yra vienintelis toks išsamus literatūrinės onomastikos kūrinys ir neabejotinai gali būti naudojamas kaip žinynas. Iš tiesų iki šiol vienintelis mokslinis šios srities darbas buvo Friedhelmo Debuso studija *Namen in literaturischen Werken. (Er-)Findung – Form – Funktion* (2002 m.), kurioje yra pristatytos ir toliau analizuojamos prieš maždaug dvidešimt metų Hendriko Biruso ir Dieterio Lampingo tirtos teorijos, papildytos interviu su gausybe rašytojų.

Surinkęs vėliausių tyrimų, ir ypač Italijos asociacijos „Onomastica & Letteratura“, su kuria V. Kohlheimas aktyviai bendradarbiauja, atliktų tyrimų, rezultatus, mokslininkas praplėtė literatūrinės onomastikos tyrimų lauką ir išdėstė itin išsamius teorinius bei metodologinius svarstymus ir tiksliai filologinio-lingvistinio, estetinio bei istorinio-literatūrinio pobūdžio tekstų analizes. V. Kohlheimas papildė asmenvardžio funkcijų literatūroje sąrašą, remdamasis lingvistų R. G. Bartheso, V. Benjamino, Ž. Ženeto, T. Todorovo, J. Tynianovo, Ž. Derridos, G. Saso aprašytomis sąvokomis. Studijos autorius taip pat nagrinėjo ir svarbias bendresnes temas, pavyzdžiui, literatūrinio teksto ir istorinio konteksto santykį. Nagrinėdamas pasitelkė kognityvinės lingvistikos ir pragmatikos priemones, kurios leido kitaip pažvelgti į autoriaus ketinimus ir į skaitytojo, kaip onimų adresato ir interpretatoriaus, vaidmenį. Tirdamas loginius procesus, iš esmės lemiančius išgalvoto veikėjo ar išgalvotos erdvės kūrimą, mokslininkas aprašė išvados darymo svarbą, atskirdamas keletą pagrindinių literatūrinių vardų ypatybių – dviprasmiškumas, dvilypumas, ironija. V. Kohlheimas atsižvelgė ir į tam tikrus onomastinius tipus, pavyzdžiui, į onimais laikomus pavadinimus ir įtaigius, paslaptinai skambančius, neįprastai rašomus ir paslėptą reikšmę turinčius svetimvardžius (vok. k. *Fremdnamen*). Kalbininkas taip pat analizavo atvejus, kai sąmonėje atkuriamas vardas yra glaudžiai susijęs su giliąja psichologija. V. Kohlheimas domėjosi ir vertimo problematika: išryškino skirtingų sistemų netolygumus, kurioms priklauso originalo kalbos ir vertimo kalbos asmenvardžiai. Vienas iš didžiausių šios studijos, parašytos bendradarbiaujant su R. Kohlheimu, privalumų yra greta išsamių tyrimų ir teorinių svarstymų apie pagrindines onomastines kategorijas kai kur pateikta konkrečių specifinių tekstų, daugiausia parinktų iš literatūros vokiečių kalba, taip pat ir iš anglų, amerikiečių, prancūzų, olandų, ispanų bei italų literatūros, analizių.

Pirmąją studijos skyrių, skirtą asmenvardžiams aprašyti, V. Kohlheimas pradeda teigdamas, kad skaitytojų atmintyje literatūrinių veikėjų vardai išlieka ilgiau nei draugų ir pažįstamų vardai. Pasak studijos autoriaus, kurdamas veikėją, nevengia pabrėžti, jog literatūrinis vardas yra daugiau ar mažiau lemtingas, nes tą veikėją apibūdina, o gyvenime sutinkamų žmonių vardai atlieka tapatybės

nustatymo, asmens atpažinimo funkciją. Iš tiesų kasdienybėje asmenvardžiai vartojami praktiniais sumetimais, bet estetinėje erdvėje jie pasitelkiami kito-kiems tikslams, ir kalbinis ženklas įgyja itin svarbią reikšmę. Patikslinant šią mintį galima teigti, kad grožinėje literatūroje rašytojo vaizduotės sukurtas asmenvardis kaip magnetas traukia reikšmes bei papildomas prasmes ir kelia asociacijas, pamažu suformuojančias veikėją. Pradėjęs šiomis prielaidomis, V. Kohlheimas apžvelgia kitus reikšmingus literatūrinio vardo kūrimą lemiančius veiksnius, tarp jų ir garsines, simbolines, kultūrinės bei intertekstines konotacijas. Konkrečiai tekstų analizei skirtoje studijos dalyje mokslininkas išsamiai aprašo Žaną Polį, rašytoją, itin dėmesingą vardų priskyrimui (lot. k. *nominatio*). Šio rašytojo romanuose yra gausu neįprastų vardų, neretai iškalbingų (pavyzdžiui, *Quintus Fixlein*, *Leibgeber* ar *Siebenkäs*), kurie retai būna išgalvoti, bet yra parenkami neatsitiktinai ir pristatomi ilguose sąrašuose, dargi suskirstomi į „gerus“ ir „blogus“. V. Kohlheimas taip pat analizuoja J. V. Gėtę kaip romano *Draugų pasirinkimas* autorių. Šis romanas, kaip įrodė Heinzas Schlaferis, yra paremtas ryšiais tarp keturių pagrindinių veikėjų vardų. V. Kohlheimas detaliau aptaria romano pradžia, kurioje romano autorius įspėja skaitytoją, atkreipdamas jo dėmesį, kad vienam veikėjui buvo priskirtas svetimas vardas. Anot V. Kohlheimos, autorius tokį įspėjimą skaitytojui pateikia kaip interpretaciją, tinkančią visame romane, kuriame netikėtai pasikeitęs ar pakeistas vardas ir netipiškai vartojami onimai skirti parodyti, kad meno ir gyvenimo tikrovės yra iš esmės skirtingos. Vėliau, kitose pastraipose, mokslininkas nagrinėja romanus *Unruhige Gäste* (aut. Vilhelmas Rabè), *Wäldchestag* (aut. Andrėjus Majeris) ir *Frau Jenny Treibel* (aut. Teodoras Fontanè). Skyrius baigiamas ekskursu apie vardus Ričardo Vagnerio muzikinėse dramose: jose vardai yra magiški ar paslaptingi ir netgi gali lemti tam tikrus veikėjų veiksmus, kaip atsitinka operoje *Lohengrinas*; daiktams, pavyzdžiui, kardams, suteiktus vardus arba vardus kaip dainų ar muzikinių motyvų pavadinimus – tokių vardų yra operoje *Niurnbergo meisterzingeriai*.

Antrajame skyriuje yra nagrinėjami vietovardžiai, kurie paprastai neįtraukiami į literatūrinės onomastikos studijas daugiausia todėl, kad yra prilyginami tikrovėje egzistuojantiems vietovardžiams. Tačiau iš tiesų literatūriniai vietovardžiai nutolsta nuo tikrai egzistuojančiųjų, nes mažų mažiausiai atlieka įvairias teksto funkcijas, kurių svarbiausia – kurti išgalvotą erdvę. Literatūroje vartojamus vietovardžius V. Kohlheimas interpretuoja kaip tam tikrą jungiamąją grandį tarp pasakojamų įvykių ir žemėlapių, savaime susidėliojančio kiekvieno į pasakojimą įsitraukusio skaitytojo mintyse. Toks nuo pat tyrimo pradžios mokslininko pasitelktas kognityvinis požiūris yra priešingas siauresnei Žeraro Ženeto interpretacijai, pagal kurią vietovardžiai literatūroje sutampa su tikrovėje egzistuojančiais vietovardžiais. Vietovardžio kuriamas vaizdas išties gali varijuoti

pagal kontekstą (pavyzdžiui, kai rašoma apie devynioliktojo amžiaus Paryžių) arba pagal nuorodas į biografinius epizodus, susijusius ne tik su autoriumi, bet ir su skaitytoju. Dar kitos literatūrinio vietovardžio funkcijos yra sietinos su dažniausiai jam priskiriama reikšme (pavyzdžiui, *Tulė* įprastai reiškia tolimą ir nepasiekiamą vietovę) – tokie vietovardžiai gali turėti tam tikrą simbolinę reikšmę, patraukti skaitytoją neįprastomis garsinėmis savybėmis, nurodyti tam tikrą aplinką ir vietą, netgi trikdyti ar nukreipti į įsivaizduojamą ir fantastinį pasaulį, kaip būna įvairiuose J. L. Borcheso darbuose. Galų gale vietovardžiais gali būti perteikiama ne tik erdvė, bet ir laikas (pavyzdžiui, vietovardis *Lutetija* skaitytoją nukelia į Paryžiaus kūrimosi pradžią, o keliaujančio veikėjo aplankytų vietovių seka, nors ir miglotai, sukuria tęstinumo perspektyvą). Pavyzdžiais, parinktais iš tekstų, kuriuos V. Kohlheimas pateikia teorinės skyriaus dalies pabaigoje, yra iliustruojamos vietovardžių funkcijos kai kuriuose Žano Polio darbuose. Vienas iš šio rašytojo romano *Siebenkäs* (be kita ko, Luidžio Pirandelo pasirinktu pavyzdžiu romanui *Matija Paskalis*) išskirtinių bruožų yra tai, kad, kuriant erdvę ir vietą, glaudžiai susijusias su visa apimančio ir visa žinančio autoriaus manevringai dėliojamomis veikėjų istorijomis, vartojami ir tikrų vietovių pavadinimai (tarkime, *Augsburgas*), ir išgalvoti vietovardžiai (*Kuhschnappel*).

Trečiajame skyriuje analizuojamos gatvių ir miestų pavadinimų konotacijos. Gatvių ir miestų pavadinimų svarbą literatūriniame tekste įrodo jau vien tai, kad jie yra neretai minimi kūrinių pavadinimuose (tarkime, N. Gogolio *Neviskio prospektas*, A. Dėblino *Berlynas*. *Aleksandro aikštė* ar K. E. Gados *Baisioji painiava Merulanos gatvėje*). Kaip ir vietovardžiais, jais kuriamas ryšys tarp išgalvoto ir tikro pasaulių.

Ketvirtajame svetimvardžiams nagrinėti skirtame skyriuje V. Kohlheimas, remdamasis Karlheinz Hengsto apibrėžimu, nurodo, kad svetimvardžio (vok. k. *Fremdname*) poveikis skaitytojui ir pačiam autoriui yra sukliamas daugiausia svetimvardžiui būdingų fonotaktinių ir morfotaktinių skirtumų. Egzotiškai ar neįprastai skambantis pavadinimas iš tikrųjų gali sukelti visokiausių emocijų ir asociacijų, virsti ir pritraukiančiu, ir atstumiančiu veiksniu arba jais abiem. Toks dvilypis yra žymusis asmenvardis *Mignon*¹, randamas pirmojoje J. V. Gėtės romano *Vilhelmo Meisterio klajonių metai* dalyje. Šis vardas netgi neturi tikrinio daiktavardžio statuso (tai yra būdvardis), neatskleidžia veikėjo kilmės vietos (galima tik numanyti, kad veikėjas yra prancūzų tautybės) ir neleidžia suprasti, ar yra skirtas apibūdinti vyrišką ar moterišką veikėją. Tik vėliau yra atskleidžiama, kad *Mignon* yra neapibrėžto amžiaus italų kilmės mergina. Tačiau vardas su tokiais neryškiais kontūrais pasirinktas neatsitiktinai: *Mignon* yra ne tikroviška būtybė, bet veikiau personifikuotas ilgesys (vok. k. *Sehnsucht*), J. V. Gėtės bei

¹ Iš prancūzų k. – mielas, gražus, gudrus, protingas, patrauklus (čia ir toliau – *vertėjos pastabos*).

kitų to meto intelektualų ir menininkų jaučiamas stipriai mylimai Italijai. Vis dėlto romane aprašomi ir neigiami veikėjos bruožai, kuriamas kontrastingas jos vaizdas. Kituose analizuoti pateikiamuose svetimvardžių pavyzdžiuose taip pat užkoduotos aliuzijos į Italiją. E. T. A. Hofmano novelėse išryškėja ne vienam rašytojui būdinga kūrybos tendencija itališkais vardais pavadintiems veikėjams priskirti neigiamas savybes (itališkas vardas gali turėti klastos atspalvį, tačiau dažniau jis nuveda veikėją į groteskiškas ar juokingas situacijas). Vis dėlto E. T. A. Hofmano kūryboje itališki asmenvardžiai ne tik gražiai skamba, bet ir nebūtinai yra priskiriami klastingiems ar suktiems veikėjams – jie gali būti siejami ir su menininkais, pavyzdžiui, Salvatoras Roza, rašytojo pasirinktas savo antrininku (tas pats Salvatoras Roza, Frydricho Holderlino pasirinktas kaip *alter ego*, ir kuriam Ferencas Listas skyrė vieną kūrinį iš savo muzikinio ciklo *Annés de pélerinage*). Kiti analizuojami pavyzdžiai yra parinkti iš Josefo fon Eichen-dorfo novelės *Das Marmorbild* ir Hanso-Ulricho Treichelio romano *Mein Sardinien* – kūrinių, kuriuose taip pat yra vartojami italų kilmės asmenvardžiai ir vietovardžiai, papildyti reikšmėmis bei lūkesčiais, glaudžiai susijusiais su pamažu dėliojamu naratyvu. Šis studijos skyrius baigiamas R. Kohlheim atlikta kelionių literatūroje randamų vietovardžių, bet kartu ir asmenvardžių, funkcijų analize. Analizuojamos funkcijos, esančios daugiausia autoriaus skaitytojui suteikiamoje informacijoje apie aplankytas vietas ir veikėjus. Pavyzdžiai yra parinkti iš kuni-gaikštienės Augustės fon Sachsen-Coburg-Saalfeld (XVIII–XIX a.) dienoraščių ir laiškų.

Penktajame skyriuje nagrinėjamos sąsajos tarp asmenvardžio ir pasąmonės. Susitelkiama į dviejų kūrinių – Ž. Polio *Titan* ir Vilhelmo Jenseno *Gradiva. Una fantasia pompeiana* – analizę. Pirmasis – itin painus auklėjamasis romanas, kuriame silpnas ir kilmingas herojus Albano sapno atmosferoje keliauja ieškoti savo tėvo ir visur randa jo pėdsakų, bet dar labiau stengiasi surasti anksti mirusią motiną, mėgindamas ją prikelti per princesę Izabelą. Varde *Izabela* slypi sąsaja su salos, kuri yra herojaus kelionės tikslas, pavadinimu – *Isola Bella*². V. Jense-no pasakojime, apie kurį Jungas papasakojo Froidui ir šis išanalizavo kūrinį iš psichoanalitinės perspektyvos, vaizduojama, kaip iš išorės atėję raginimai gali sukelti pasąmonėje glūdinčią psichinę įtampą. Toks vyksmas yra nulemtas dviejų moteriškų būtybių, tarp kurių blaškosi pagrindinis veikėjas, vardu reikšmių. Viena iš šių būtybių – antikinė skulptūra, kurią herojus įsimyli, ir pirmoji jo meilė, vaikystės žaidimų draugė, anksti pamiršta, kad atsirastų erdvės mėgstamai archeologijai. Ypatinga muziejuje pamatytos marmurinės merginos laiky-sena – lyg ji eitų herojaus sąmonėje – prikelia pirmosios jo meilės vaizdą, per-teikiamą šios vardo *Bertgang*, „ta, kuri eidama spindi“, ir herojus nesąmoningai

² Iš italų k. – Gražioji sala.

pritaiko panašią reikšmę skulptūrai, pavadindamas ją *Gradiva*, „toji, kuri žengia į priekį“ (iš lot. k. *gradior* – einu). Kūrinys baigiamas dar vienu vardu: sapno paskatintas jaunas mokslininkas nukeliauja į Pompėją ieškoti panašios būtybės į tą, apie kurią nuolat galvoja, ir tokią randa, gyvą ir sveiką, pakrikštytą vardu *Zoë*, „ta, kuri gyvena“, lyg pirma jo mylimoji. Anot V. Kohlheim, toks interpretacijos būdas, tik kartkartėmis pasitaikantis literatūrinės onomastikos srityje, galėtų būti itin vaisingas, pavyzdžiui, analizuojant vėlyvojo vokiečių romantizmo, kurio literatūroje yra gausu tarp tikrovės ir iliuzijų, sąmonės ir pasąmonės, proto ir beprotybės klaidžiojančių veikėjų.

Šeštajame studijos skyriuje, parašytame bendradarbiaujant su R. Kohlheim, yra susitelkiama į asmenvardžių ir vietovardžių, pavartotų viename skaitomiausių visų laikų kūrinių – romane *Don Kichotas*, vertimus per tris šimtus penkiasdešimt metų. Verčiant buvo pasitelkta įvairiausių vertimo strategijų, tačiau pasiekti rezultatai ne visada pasiteisino. Įdomu, ar kas nors iš gausybės šio romano skaitytojų žino, kad paties herojaus sau pasirinktas vardas Kichotas (isp. k. *Quijote*) Servanteso laikais žmonėms keldavo juoką, nes reiškė šlauniai uždengti skirtą šarvų rinkinio dalį.

Įteikta 2019 m. spalio 14 d.

DONATELLA BREMER

Dipartimento di Filologia, Letteratura e Linguistica

Piazza Torricelli, 2

I-56126 Pisa

donatella.bremer@unipi.it